

Plan van Aanpak ORKESTEN

“Alles voor ons gehoor.”

Behorend bij het Arboconvenant Orkesten

7 november 2002

<u>Voorwoord.....</u>	<u>3</u>
<u>1. Inleiding</u>	<u>4</u>
<u>1.1 Uitgangspunten.....</u>	<u>4</u>
<u>1.2 Opzet.....</u>	<u>5</u>
<u>2. Uitvoering van activiteiten volgens de invalshoeken “erkennen”, “herkennen”, “terugdringen” en “paradigmaverandering”</u>	<u>6</u>
<u>2.1 De invalshoek “erkennen”</u>	<u>6</u>
<u>2.2 De invalshoeken “herkennen” en “terugdringen”</u>	<u>6</u>
<u>2.3 De invalshoek “paradigmaverandering”.....</u>	<u>8</u>
<u>3. Vijf integrale projecten.....</u>	<u>10</u>
<u>3.1 Ontwikkelen van een toegespitst communicatieplan (project 1).....</u>	<u>10</u>
<u>3.2 Ontwikkelen van een kennis- en informatiewebsite (project 2).....</u>	<u>11</u>
<u>3.2.1. Ontwikkelen van een “toolkit”</u>	<u>12</u>
<u>3.2.2. Ontwikkelen van een “personal assistant”</u>	<u>12</u>
<u>3.2.3 Ontwikkelen van een kennisbank</u>	<u>13</u>
<u>3.2.4 Organisatie kennis- en informatiewebsite</u>	<u>13</u>
<u>3.3 Opstellen van een prestatiecontract met arbodiensten (project 3).....</u>	<u>14</u>
<u>3.4 Opstellen van een pakket met minimum arbo-eisen voor podia (project 4).....</u>	<u>14</u>
<u>3.5 Opstellen plan van aanpak door ieder orkest (project 5).....</u>	<u>15</u>
<u>4. Monitoring.....</u>	<u>17</u>
<u>4.1 Post-convenantsfase.....</u>	<u>17</u>
<u>5. Uitvoeringsorganisatie.....</u>	<u>18</u>
<u>6. Planning</u>	<u>19</u>
<u>7. Begroting.....</u>	<u>22</u>

Voorwoord

De overheid en sociale partners hebben in het “Convenant inzake terugdringing schadelijk geluid in de bedrijfstak symfonieorkesten” (verder te noemen: arboconvenant) afspraken gemaakt over het reduceren van de blootstelling van musici in de bedrijfstak aan schadelijk geluid. Dit Plan van Aanpak vormt een onlosmakelijk onderdeel van het arboconvenant en bestaat uit 7 hoofdstukken.

Het Plan van Aanpak beschrijft op welke wijze de afspraken zoals vastgelegd in het arboconvenant zullen worden gerealiseerd. Daarbij worden, waar mogelijk, activiteiten en projecten zo concreet mogelijk benoemd en uitgewerkt. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor individuele werkgevers en in de bedrijfstak werkzame musici. Primair zijn immers zij verantwoordelijk voor goede arbeidsomstandigheden. In de Arbeidsomstandighedenwet en de daarbij behorende besluiten zijn hieromtrent wettelijke bepalingen opgenomen. Daarin staat de (wettelijke) opdracht aan elke werkgever voorop om in samenwerking met zijn werknemers (vertegenwoordiging) en ondersteund door adviezen van een gecertificeerde arbodienst, te komen tot een beleidsmatige aanpak. Overheid en sociale partners treden met dit convenant niet in de verantwoordelijkheden van individuele werkgevers en werknemers(vertegenwoordigingen). Wel dient door middel van uitvoering van dit Plan van Aanpak voldoende ondersteuning en stimulering te worden geboden aan werkgevers en werknemers in de branche, zodat deze uiteindelijk het resultaat behalen waaraan overheid en sociale partners zich in het convenant hebben verbonden.

1. Inleiding

Beroepsmatig musiceren in een symfonieorkest kan schade aan het gehoor veroorzaken.

Dit concludeert dr. Olaf van Hees in zijn proefschrift “Gehoorafwijkingen bij musici” uit 1991. De overheid en sociale partners zijn van mening dat de gehoorbeschadiging bij musici als gevolg van hun werkzaamheden bij symfonieorkesten moet worden aangepakt. Dit is het uitgangspunt van het Arboconvenant orkesten en het bijbehorende Plan van Aanpak.

Voor de vorming van gehoorschade bij orkestleden is voornamelijk de gemiddelde dagdosis van belang. Geluidsniveaus boven 80 decibel (dB(A)) kunnen schadelijk zijn voor het gehoor.

Als het gehoor echter na een periode van hoge belasting een periode rust krijgt, kan het weer herstellen. Houdt de hoge belasting langdurig aan, of keert deze met te korte tussenpozen terug, dan sterven zintuigcellen af. Dit is een geleidelijk maar niet te herstellen proces. Een blijvende vermindering van het hoorvermogen is daarvan het gevolg¹. Voor preventie van gehoorschade op de lange termijn is het dus van belang dat het gemiddelde geluidsniveau op een dag, gezien op jaarbasis, onder de 80 dB(A) blijft. Musici die een gemiddelde dagbelasting van meer dan 80 dB(A) ondergaan lopen het risico hierdoor permanente gehoorschade op te lopen. Uit onderzoeken van het akoestisch adviesbureau Peutz naar schadelijk geluid in orkesten² blijkt dat musici in alle instrumentgroepen, met uitzondering van de eerste violisten, blootstaan aan een te hoge gemiddelde dagbelasting.

Het ontstaan van gehoorschade door overmatige blootstelling aan geluid is een geleidelijk en langdurig proces. Het is daarom niet mogelijk de effectiviteit van dit convenant af te meten aan de afname van het aantal musici met gehoorschade, althans niet gedurende de looptijd van het convenant. Om deze reden is het convenant gericht op het terugdringen van het *risico* op gehoorschade. Als minder mensen risico lopen op gehoorschade, zullen uiteindelijk ook minder mensen schade aan hun gehoor krijgen.

1.1 Uitgangspunten

De BBC heeft een aantal overwegingen in acht genomen om tot dit Plan van Aanpak te komen. Deze overwegingen dienen als uitgangspunt voor het Plan van Aanpak.

De eerste overweging is dat de verantwoordelijkheid voor het scheppen van goede arbeidsomstandigheden primair bij de werkgevers en werknemers ligt. De werkgevers hebben hierin wettelijk een expliciete taak, van de werknemers wordt verwacht dat zij constructief meewerken. De BBC wil niet in deze verantwoordelijkheid treden, maar zodanig faciliterend en stimulerend optreden dat orkesten vanuit hun eigen verantwoordelijkheid meewerken aan het behalen van de doelen van het arboconvenant.

Een tweede overweging is dat de BBC het realiseren van de doelen van het convenant ziet als een veranderingsproces. Om op lange termijn een vermindering van het aantal musici met gehoorschade te realiseren is binnen de sector een paradigmaverandering nodig: een ingrijpende verandering van het denken over en handelen naar deze problematiek.

¹ Het betreft hier een ‘permanente gehoordrempelverschuiving’, zoals omschreven in de onderzoeken van Peutz (zie noot 2).

² Peutz: Onderzoek naar geluidsniveaus in het Nederlands Balletorkest, R816-1 (22 april 2002) en Onderzoek schadelijk geluid in orkesten, R816-3 (10 juli 2002).

De derde overweging is dat alle orkesten verschillen. In het kader van dit convenant zijn vooral verschillen in cultuur en organisatie van belang. Onder de cultuur van een orkest vallen niet alleen de algemene omgangsvormen tussen musici, directie, arbocoördinatoren, etcetera, maar ook de ervaring, acceptatie en bespreekbaarheid van arbomaatregelen. Op het vlak van de organisatie moet rekening worden gehouden met verschillen in de rol en positie van de arbocoördinatoren binnen een orkest en wie er invloed hebben op de repertoirekeuze. De BBC houdt rekening met deze verschillen tussen orkesten door de inhoud van sommige activiteiten niet op voorhand in te vullen, maar orkesten zelf de vrijheid en verantwoordelijkheid te geven om activiteiten zodanig vorm te geven dat ze passen binnen hun eigen situatie.

Een vierde overweging is de verwachting dat binnen orkesten de arbocoördinatoren, gesteund door de leiding, in eerste instantie de bron van verandering zullen zijn. Met de bron van verandering bedoelt de BBC dat deze mensen de feitelijke veranderingsprocessen kunnen en willen aanzwengelen. Zij moeten het belang inzien van deze veranderingen en zij moeten een continue factor zijn in het veld. Het pakket taken en bevoegdheden van arbocoördinatoren moet dus zodanig zijn dat zij deze rol kunnen vervullen. In de organisatie en opzet van de activiteiten heeft de BBC hiermee rekening gehouden.

1.2 Opzet

Invalshoeken en projecten

De BBC heeft besloten om activiteiten te plannen vanuit vier invalshoeken. Deze invalshoeken zijn “erkennen”, “herkennen”, “terugdringen” en “paradigmaverandering”, waarmee de verschillende stadia van een algemeen veranderingsproces worden gekarakteriseerd. De invalshoeken worden in hoofdstuk 2 nader toegelicht.

Om de vanuit de verschillende invalshoeken geformuleerde doelen te bereiken heeft de BBC de volgende projecten opgezet:

- ontwikkelen en uitvoeren van een communicatieplan;
- opzetten van een website met kennis en informatie over gehoorschadepreventie;
- opstellen van een prestatiecontract met arbodiensten, met als onderdeel een probleemspecifieke RI&E;
- benaderen van podia om bij nieuw- en verbouw te voldoen aan eisen en randvoorwaarden ter voorkoming van gehoorschade bij musici;
- opstellen van plannen van aanpak door alle orkesten afzonderlijk.

De projecten worden centraal aangestuurd en in een integraal projectplan uitgevoerd, met uitzondering van het laatste project, dat door alle orkesten afzonderlijk dient te worden uitgevoerd. Hoofdstuk 3 gaat nader in op de projecten.

Doelgroepen

De projecten en de overige activiteiten die ontspruiten aan de vier invalshoeken zijn primair gericht op de werkgevers, arbocoördinatoren, werknemers (met name musici), werknemersvertegenwoordigingen, artistieke commissies en vaste dirigenten.

Daarnaast onderscheidt de BBC nog een aantal secundaire doelgroepen, die vooral zullen worden benaderd om de noodzakelijke paradigmaverandering binnen de bedrijfstak te realiseren.

Het gaat daarbij om conservatoria, ensembles, podia en gastdirigenten.

2. Uitvoering van activiteiten volgens de invalshoeken “erkennen”, “herkennen”, “terugdringen” en “paradigmaverandering”

Inleiding

Het Plan van Aanpak maakt gebruik van vier invalshoeken: “erkennen”, “herkennen”, “terugdringen” en “paradigmaverandering”. Dit zijn gebruikelijke stappen in een veranderproces, waarbij erkennen staat voor algemene bewustwording van een probleem, herkennen voor het specifiek herkennen van een dergelijk probleem in de eigen situatie of in het eigen orkest en terugdringen op het nemen van concrete maatregelen om dit probleem op te lossen. De paradigmaverandering duidt op een zodanige verandering dat preventie van gehoorschade tot de cultuur en basisnormen van de bedrijfstak gaat behoren. In dit hoofdstuk worden de vier invalshoeken nader toegelicht.

2.1 De invalshoek “erkennen”

Doel erkennen

Ten aanzien van de invalshoek “erkennen” is het doel dat uiterlijk 31 december 2005 alle werkgevers en arbocoördinatoren en ten minste 90 % van alle in de bedrijfstak werkzame musici op de hoogte zijn van de aard van de risico's en de mogelijke gevolgen van overmatige blootstelling aan schadelijk geluid.

Activiteiten ter ondersteuning van erkennen

De hoofdactiviteit bij het bevorderen van het “erkennen” is het maken en implementeren van een op de bedrijfstak toegespitst communicatieplan. Met betrekking tot het onderwerp gehoorschade van orkestleden is communicatie uiterst belangrijk. De BBC signaleert dat in het verleden gedane aanzetten tot verandering mede vastliepen op gebrekkige dan wel onvoldoende communicatie. Aangezien de communicatie een zo centrale rol speelt, wordt het communicatieplan aanbesteed bij een communicatiebureau. Dit wordt nader beschreven in hoofdstuk 3.1

2.2 De invalshoeken “herkennen” en “terugdringen”

Doel herkennen

Doel ten aanzien van de invalshoek “herkennen” is ten eerste dat uiterlijk 31 december 2003 alle orkesten de specifieke risico's ten aanzien van schadelijk geluid volledig in kaart hebben gebracht. Het tweede doel is dat uiterlijk 31 december 2005 ten minste 90% van de individuele musici zich bewust is van zijn eigen kans op gehoorschade.

Doel terugdringen

Het arboconvenant voor de orkesten heeft als centrale doelstelling het terugdringen van de risico's voor het ontstaan van gehoorschade bij de musici. Deze doelstelling is in drie subdoelen uitgewerkt, die allen uiterlijk 31 december 2005 moeten zijn gerealiseerd:

1. Vermindering van de blootstelling aan schadelijk geluid, waarbij het doel luidt: reductie van de gemiddelde jaarbloomstelling van de zwaarst belaste instrumentengroepen met 5 dB(A).

Dit is mogelijk door:

- vermindering van de geluidsproductie door een evenwichtige opbouw van het repertoire, gezien in het licht van de geluidsaspecten daarvan;
- gebruik van plaatselijke afscherming;
- vergroten van de afstand tussen instrumentengroepen;
- akoestische aanpassing van repetitieruimtes, podia en orkestbakken;
- beperken van de blootstellingsduur door waar mogelijk afzonderlijk repeteren van verschillende instrumentengroepen.

2. Reductie van de omvang van de risicopopulatie met 50%.

Wanneer de eerste doelstelling wordt gerealiseerd, daalt de gemiddelde jaarlijkse blootstelling van alle strikersgroepen, de houtblazers en de percussionisten tot beneden de schadegrens van 80 dB(A), en komen zij daarmee in mindering op de omvang van de risicopopulatie. Verder ligt het in de rede te veronderstellen dat een deel van de te nemen maatregelen ook een gunstig effect heeft op de blootstelling van de minder belaste groepen. Stellen we dit effect op 3 dB(A), dan heeft dit tot gevolg dat uiteindelijk uit de oorspronkelijke risicopopulatie alleen de koperblazers overblijven.

3. Toepassen van gehoorbeschermingsmiddelen.

Partijen werken mee aan het ontwikkelen en marktrijp maken van nieuwe typen gehoorbeschermers, geschikt voor toepassing in de orkestpraktijk. Indien dergelijke gehoorbeschermers in de loop van de convenantsperiode voor een redelijke prijs beschikbaar komen, verplichten orkesten zich deze gehoorbeschermers aan de musici ter beschikking te stellen. Overwegingen bij deze doelstelling zijn dat ook nadat maatregelen om de gemiddelde jaarlijkse blootstelling te verlagen zijn gerealiseerd, zich situaties blijven voordoen dat musici hinder ondervinden van hard geluid. Te allen tijde zullen zij in de gelegenheid moeten worden gesteld zich daartegen te beschermen wanneer zij dat wenselijk achten. Hiervoor is immers ook een stevige wettelijke basis aanwezig. De afzonderlijke orkesten zullen daarom actief gehoorbeschermers beschikbaar stellen aan de orkestleden die daaraan behoefte hebben. Het type gehoorbeschermers kan in overleg met de betrokken orkestleden worden gekozen. Omdat de thans beschikbare gehoorbeschermers geen van alle in iedere situatie bevredigend werken is onderzoek gaande naar nieuwe typen gehoorbeschermers, die voldoende bescherming bieden zonder de nadelen van de Anno 2002 gangbare typen.

Activiteiten ter ondersteuning van het herkennen en terugdringen

- a Plan van aanpak van afzonderlijke orkesten. Uiterlijk 31 december 2003 hebben alle orkesten een eigen plan van aanpak opgesteld. Door middel van dit plan van aanpak werken de orkesten mee aan het bereiken van de doelstellingen van het convenant. In het eigen plan van aanpak inventariseren zij de risico's ten aanzien van gehoorschade en de maatregelen die zij gaan treffen ter vermindering van deze risico's. De plannen van aanpak worden in overleg met de ondernemingsraden opgesteld. Ze worden, ondertekend door directie en ondernemingsraad, ingediend bij de uitvoeringsinstantie van het Arboconvenant Orkesten. Hoofdstuk 3.5 gaat nader in op de 'orkest-specifieke plannen van aanpak'.
- b Ontwikkeling van een website met informatie, bestaande uit een toolkit, 'personal assistant' en kennisbank. De toolkit stelt musici en andere betrokkenen onder meer in staat kennis te vergaren over de mogelijke maatregelen en middelen om blootstelling aan schadelijk geluid te verminderen en over het effect daarvan. Met de 'personal assistant', kan een orkestlid zijn eigen risico op gehoorschade schatten, en vergelijken met het risico dat andere musici lopen. De kennisbank maakt het orkesten mogelijk best practices op het gebied van orkestopstellingen op bepaalde podia uit te wisselen. Ook bevat de kennisbank gegevens over de consequenties van repertoirekeuze voor de blootstelling aan schadelijk geluid. De informatiewebsite zal in delen worden gemaakt en uiterlijk in juni 2003 toegankelijk zijn. De informatiewebsite is nader beschreven in hoofdstuk 3.2.
- c Opstellen van een prestatiecontract en probleemspecifieke RI&E. Een prestatiecontract is een overeenkomst tussen arbodienst en bedrijfstak over de door de arbodienst te leveren diensten, de resultaten daarvan en de kosten. In samenwerking met het Arboconvenant Podiumkunsten wordt een prestatiecontract met nader vast te stellen arbodiensten opgesteld, waarvan het ontwikkelen van een probleemspecifieke RI&E onderdeel is. De orkesten worden geïnformeerd over de mogelijkheden en toepassing van dit prestatiecontract. Dit wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk 3.3.

2.3 De invalshoek "paradigmaverandering"

intentie paradigmaverandering

Ten aanzien van de invalshoek "paradigmaverandering" is er de intentie dat na de looptijd van het convenant een eerste aanzet gegeven is tot een algehele omslag in het denken over en het handelen met betrekking tot schadelijk geluid, waarbij beheersing en beperking van het risico op gehoorschade tot de gedragsstandaard in de bedrijfstak gaat horen.

Momenteel wordt het bestaan van het risico op gehoorschade bij musici grotendeels genegeerd. Hoewel de risico's vaak wel (gedeeltelijk) worden onderkend, vallen ze in overwegingen weg naast artistieke en financiële belangen. Tevens wordt het risico op gehoorschade in veel gevallen nog gezien als onvermijdelijke bijkomstigheid van het vak. Maatregelen om het risico op gehoorschade te beperken worden in het algemeen niet gezien als standaard. Gesteld kan worden dat deze opvattingen zo diep verankerd liggen in het denken van de betrokkenen dat een paradigmaverandering nodig zal zijn om dit structureel te veranderen.

Activiteiten ter ondersteuning van de paradigmaverandering:

Alle activiteiten dragen bij aan de paradigmaverandering. Voor een paradigmaverandering is echter niet alleen een omslag in het denken binnen orkesten vereist, maar ook in het denken van andere, bij de sectoren betrokken actoren zoals conservatoria, (gast)dirigenten, ensembles, remplaçants, freelancers en podia. De omslag in denken en handelen moet derhalve een zo breed mogelijke basis krijgen. Daarvoor worden de volgende activiteiten ontplooid:

- a Naast alle activiteiten gericht op de branche, wordt de informatie die in de vorm van folders, flyers en ander communicatiemateriaal in het kader van dit convenant ter beschikking komt, eveneens aangeboden aan conservatoria. De uitvoeringsorganisatie neemt hiertoe het initiatief.
- b Er wordt een pakket eisen en randvoorwaarden opgesteld waaraan podia moeten voldoen. Deze eisen en randvoorwaarden hebben betrekking op de akoestiek en inrichting van de podia. Dit pakket wordt ingebracht in het krachtenveld waarbinnen de beslissingen over de verbouw en nieuwbouw van podia worden genomen. Daarnaast zullen de eisen opgenomen worden in de spelingsvoorwaarden. Dit project zal in samenwerking met het Convenant Podiumkunsten uitgevoerd worden. Het project wordt verder beschreven in hoofdstuk 3.4.
- c Er wordt aandacht geschonken aan de repertoirekeuze en de gevolgen hiervan voor gehoorschade bij musici. Dit wordt mede onderdeel van de plannen van aanpak van de afzonderlijke orkesten.

3. Vijf integrale projecten

Inleiding

Om de doelen van de invalshoeken uit hoofdstuk 2 te realiseren kiest de BBC voor een samenhangende projectmatige aanpak. De BBC heeft hiertoe vijf projecten geformuleerd:

1. het opstellen en uitvoeren van een communicatieplan;
2. het ontwikkelen van een kennis- en informatiewebsite in drie delen: een kennisbank, een “toolkit” en een “personal assistant”;
3. het opstellen van een prestatiecontract met arbodiensten, met als onderdeel de ontwikkeling van een probleemspecifieke RI&E;
4. het opstellen en verspreiden van een pakket van minimumeisen en randvoorwaarden m.b.t. blootstelling aan schadelijk geluid op podia en het opnemen van dit eisenpakket in bespelingsovereenkomsten;
5. het opstellen van plannen van aanpak door alle orkesten afzonderlijk.

Hierbij geldt dat de eerste vier projecten door of namens de BBC zullen worden uitgevoerd, terwijl het vijfde project door de orkesten zelf moet worden gedaan. De meeste projecten starten direct na ondertekening van het convenant. De onderlinge samenhang van de projecten wordt benadrukt in het communicatieplan en gewaarborgd door de centrale uitvoeringsorganisatie. Dit hoofdstuk gaat nader in op ieder project. De monitoring, wijze van uitvoering, een planning en begroting van het gehele projectplan worden in de hoofdstukken 4, 5, 6 en 7 behandeld.

3.1 Ontwikkelen van een toegespitst communicatieplan (project 1)

Doelstelling

Het doel van het communicatieplan is drieledig. Het eerste doel hangt samen met de invalshoek erkennen: het communicatieplan is bedoeld om werkgevers, orkestleden, de bonden, ensembles, conservatoria en de dirigenten bewust te maken van de risico's van schadelijk geluid als oplosbaar probleem. Het tweede doel is verbonden met de invalshoek herkennen en terugdringen, en behelst het vergroten van de kennis binnen de orkesten over maatregelen die kunnen worden genomen om de mate van blootstelling terug te dringen. Het derde doel is het ondersteunen van de overige projecten uit dit Plan van Aanpak en te zorgen voor integratie van verschillende projecten.

Uitgangspunten

De opzet van het communicatieplan wordt aanbesteed bij een extern bureau. De volgende aandachtspunten en overwegingen dienen als uitgangspunten bij de uitwerking van het communicatieplan:

- a. In de opzet van het communicatieplan dient rekening te worden gehouden met de cultuur binnen orkesten in het algemeen en met de emoties rond gehoorschade in het bijzonder.
- b. Het is belangrijk het probleem in heldere en duidelijke termen te verwoorden.

- c. De inzet van communicatieactiviteiten moet achtereenvolgens worden gericht op het “erkennen” van schadelijk geluid als arbeidsrisico, het “herkennen” van potentieel gevaarlijke situaties in de eigen organisatie en het onder de aandacht brengen van de verschillende mogelijkheden voor het aanpakken en daarmee “terugdringen” van schadelijk geluid, met als effect op de lange termijn het terugdringen van gehoorschade. Op den duur zou de inzet van de activiteiten moeten leiden tot een aanzet in het verschuiven van de algehele manier van denken omtrent schadelijk geluid binnen de orkestenbranche, een “paradigmaverandering”. Dit is een geleidelijk proces, waarin de latere stappen slechts kunnen slagen als de vroegere stappen voltooid zijn. Het communicatieplan moet duidelijk maken dat het hier een veranderingsproces betreft.
- d. Het is belangrijk het gezamenlijke belang van alle betrokkenen te benadrukken. Gezamenlijk belang houdt ook in dat iedereen zijn eigen verantwoordelijkheid neemt.
- e. Het is belangrijk in het plan een gedifferentieerde aanpak te kiezen voor de afzonderlijke doelgroepen, zoals genoemd in paragraaf 1.2.
- f. In het bereiken van de genoemde doelen nemen dirigenten een sleutelpositie in. Het informeren van dirigenten is daarom uitdrukkelijk onderdeel van het communicatieplan.
- g. De communicatie moet zo wervend en overtuigend zijn dat de betrokkenen erdoor worden gemotiveerd om over maatregelen na te denken en vervolgens over te gaan tot actie.
- h. Werkgevers en werknemers(vertegenwoordigingen) hebben een wettelijke taak als het gaat om aandacht voor arbeidsomstandigheden.
- i. De inzet van communicatieactiviteiten moet twee soorten dialogen stimuleren: de dialoog binnen een orkest over schadelijk geluid en de dialoog tussen verschillende orkesten over mogelijke maatregelen.

3.2 Ontwikkelen van een kennis- en informatiewebsite (project 2)

Doelstelling

Het algemene doel van deze website is het toegankelijk maken van kennis, informatie en best practices op het gebied van gehoorschadepreventie bij orkesten. Het makkelijk en constant toegankelijk zijn van deze vormen van kennis moet directies, individuele musici, arbocoördinatoren en werknemersvertegenwoordigingen ondersteunen en stimuleren bij het herkennen en terugdringen van de blootstelling aan schadelijk geluid. De informatiesite bestaat uit drie onderdelen: een toolkit, een zogenaamde personal assistant en een kennisbank. De drie onderdelen zijn nauw met elkaar verweven.

Uitgangspunten

Als uitgangspunten gelden:

- a. De informatie is gebaseerd op de meest recente stand der techniek en is als zodanig normstellend voor orkesten.
- b. De website moet goed te bereiken zijn en laagdrempelig in gebruik. Dit betekent onder andere dat er voor de musici goed beschikbare computers met een internetverbinding op het werk aanwezig moeten zijn, waarmee musici in privacy en anoniem in kunnen loggen.
- c. Omstreeks december 2002 komen de resultaten beschikbaar van het parallel aan het convenant lopende TNO-onderzoek naar vernieuwende vormen van gehoorbescherming. Deze resultaten dienen in de toolkit te worden opgenomen.

- d. Via de toolkit moet men eenvoudig bij de kennisbank en de personal assistant kunnen komen, en vice versa.

3.2.1. Ontwikkelen van een “toolkit”

In de toolkit worden alle mogelijk middelen en maatregelen gepresenteerd waarmee orkesten en hun werknemers concreet invulling kunnen geven aan het erkennen, herkennen of terugdringen van het risico op gehoorschade.

Inhoud toolkit

De toolkit is te bereiken via de algemene kennis- en informatiewebsite. In de toolkit wordt een uitputtende lijst van mogelijke middelen en maatregelen opgenomen waarmee het risico op gehoorschade gereduceerd kan worden. Hieronder vallen behalve oordoppen en schermen ook roulatie binnen een instrumentgroep, het vergroten van de afstanden tussen instrumentgroepen en/of musici, repertoirekeuze, et cetera. Deze maatregelen en middelen zullen in dit plan van aanpak verder aangeduid worden met de term ‘gereedschap’.

Het gereedschap in de toolkit wordt gestructureerd aangeboden, met als mogelijke dimensies: actor (wie kan het instrument gebruiken), invalshoek (erkennen, herkennen of terugdringen), doelgroep (individueel of groep, soort instrument) en/of bereik (welk probleem wordt opgelost).

Voor ieder gereedschap wordt uitgelegd hoe, door wie en voor wie het kan worden gebruikt, wat de te verwachten resultaten zijn, de voor- en nadelen, eventuele schadelijke neveneffecten en kosten.

De toolkit biedt gebruikers de mogelijkheid tot het geven van feedback op het praktisch gebruik van gereedschap. De feedback wordt in de toolkit opgenomen in de vorm van “best practices” en tips. Bovendien kan de BBC op basis van deze informatie het initiatief nemen tot verbetering van gereedschap. Ten slotte kan de feedback normstellend werken doordat verbeterde toepassingen worden gevonden van bestaand gereedschap.

Indien hiertoe aanleiding bestaat zal de BBC opdracht geven voor onderzoek naar verbetering van bestaande, en/of ontwikkeling van nieuwe methoden en gereedschappen om de blootstelling van musici aan schadelijk geluid te beperken.

3.2.2. Ontwikkelen van een “personal assistant”

De personal assistant (PA) biedt individuele musici inzicht in het eigen risico op gehoorschade, en levert tevens een perspectief om hiernaar te handelen. Daarmee draagt de PA bij aan het herkennen en terugdringen van gehoorschade. Bovendien biedt de PA door opslag van de enquêteresultaten een mogelijkheid tot monitoring van de resultaten van het Plan van Aanpak.

Inhoud PA

Iedere musicus kan (anoniem) op de PA inloggen met een eigen, unieke inlognaam en code.

Na inloggen maakt een musicus door het beantwoorden van een aantal vragen (over instrument, plaats in orkest, burens in het orkest, repertoire en ingezette preventieve maatregelen) zelf een diagnose van zijn eigen risico op gehoorschade. De PA biedt ook meteen een handelingsperspectief: door een link met de toolkit geeft de PA oplossingen aan waarmee de musicus het risico op gehoorschade kan beperken.

Aan de PA is een database gekoppeld waarin de antwoorden van alle bezoekende musici worden opgeslagen. Een musicus kan daardoor zijn situatie met eerdere metingen vergelijken en zo zijn eigen situatie monitoren.

Naarmate de database gevuld raakt dient de PA bovendien als benchmark, die het een musicus mogelijk maakt zijn situatie te vergelijken met die van anderen. Zo wordt het mogelijk om de meetresultaten van een klarinettist af te zetten tegen het gemiddelde van alle klarinettisten. Voordeel hiervan is vooral dat ‘achterblijvers’ gestimuleerd worden meer aan gehoorschadepreventie te gaan doen. Ten slotte levert de database op brancheniveau inzicht in de mate waarin de doelstellingen uit het convenant worden gerealiseerd.

Het succes van de PA valt of staat bij de vulling van de database. Met name de benchmarkfunctie kan pas ten volle worden benut als de database goed is gevuld. Het is daarom van cruciaal belang om bij introductie de PA te ondersteunen met promotie, met algemene communicatiemiddelen en/of door de arbocoördinatoren.

3.2.3 Ontwikkelen van een kennisbank

Doel van de kennisbank is om informatie over podia, orkestopstellingen en repertoire goed toegankelijk te maken voor orkesten en hun medewerkers, om het nemen van maatregelen op het gebied van orkestopstellingen te stimuleren.

Uitgangspunten

- a. De ervaringen en opgedane kennis die wordt opgeslagen dient te worden gestructureerd, bijvoorbeeld naar grote of kleine orkesten en eigen podium of buitenshuis.
- b. Het moet mogelijk zijn de orkestopstellingen te scannen en als zodanig op te slaan in de kennisbank. Hiervoor moeten bij de orkesten scanners beschikbaar zijn.

Inhoud

De kennisbank is vanuit de algemene website te bereiken. Op dit onderdeel van de website kan iedereen voor wie de kennisbank bedoeld is informatie vinden over het geluidsniveau van repertoire, podia en orkestopstellingen.

Bureau Peutz levert een classificatie van repertoire naar geluidsterkte. Met betrekking tot podia en orkestopstellingen zorgen de orkesten zelf voor de inhoud door hun best practices met opstellingen op bepaalde podia aan te leveren. Dit gebeurt door deze te scannen en digitaal aan te leveren.

3.2.4 Organisatie kennis- en informatiewebsite

De uitvoeringsorganisatie van het convenant zorgt voor het (laten) ontwikkelen en bijhouden van de kennis- en informatiewebsite. Inhoudelijk wordt de uitvoerder bijgestaan door een werkgroep, bestaande uit arbocoördinatoren. Deze werkgroep wordt betrokken bij het ontwerp van de structuur van de website en het verzorgen van de vulling ervan. Bovendien adviseert de werkgroep de BBC over wenselijke verbeterprojecten van gereedschap. Ten slotte wordt van de leden van de werkgroep verwacht dat ze in de eigen organisatie het gebruik van de website stimuleren. Dit geldt met name voor het gebruik van de PA door de individuele musici. De arbocoördinatoren moeten vanuit de orkesten voldoende armslag krijgen om deze taken te kunnen uitvoeren.

3.3 Opstellen van een prestatiecontract met arbodiensten (project 3)

Doelstelling

De doelstelling van dit project is het verhogen van het kennis- en serviceniveau van arbodiensten aangaande gehoorbeschadiging bij musici in de bedrijfstak, en om orkesten te stimuleren gebruik te maken van een verbeterd contract met een arbodienst.

Uitgangspunten

- a. Het is de eigen verantwoordelijkheid van de orkesten om gebruik te maken van de mogelijkheden die een prestatiecontract biedt.
- b. Om wantrouwen bij musici jegens arbodiensten weg te nemen moet in het communicatieplan aandacht gegeven worden aan de onafhankelijke positie van de arbodiensten.

Inhoud

Het prestatiecontract komt tot stand in overleg met een of meer arbodiensten. Onderdelen zijn in ieder geval ontwikkeling en uitvoering van een probleemspecifieke RI&E, het aanbieden van een periodieke gehoormeting voor musici, en prestatie-indicatoren voor de aanpak van gehoorschade met een commitment of garantie van de arbodienst om deze prestatie te leveren.

Organisatie

De uitvoeringsorganisatie van het arboconvenant orkesten sluit voor het opstellen van het prestatiecontract aan bij de onderhandelingen die vanuit het arboconvenant podiumkunsten geïnitieerd worden. De uitvoeringsorganisatie brengt het onderwerp gehoorschade bij orkesten in bij deze onderhandelingen. In overleg met de uitvoeringsorganisatie van het convenant podiumkunsten wordt bepaald op welke wijze dit dient te geschieden.

3.4 Opstellen van een pakket met minimum arbo-eisen voor podia (project 4)

Doelstelling

Het doel van dit project is het beïnvloeden van de keuzes die gemaakt worden bij de bouw en verbouw van podia, zodanig dat arbeidsomstandigheden met betrekking tot geluidshinder een groter belang krijgen dan nu het geval is.

Inhoud

In samenwerking met het convenant podiumkunsten wordt een lijst samengesteld van de minimeisen waaraan een podium moet voldoen. Met betrekking tot gehoorschade liggen deze onder andere op het gebied van akoestiek, beschikbare ruimte per musicus in vierkante en kubieke meters en de mogelijkheid tot inzetten van maatregelen als schermen of het vergroten van de afstand tussen musici. Naast het maken van een eisenpakket wordt het krachtenveld geïnventariseerd waarbinnen beslissingen worden genomen over bouw en verbouw van podia. Na opstelling van het pakket van eisen wordt dit ingebracht bij de beslissers in het krachtenveld.

Organisatie

In samenwerking met het convenant podiumorkesten wordt een werkgroep ingericht, met onder andere enkele orkestinspecteurs. Deze werkgroep is, onder begeleiding van de uitvoerder van het convenant, verantwoordelijk voor de samenstelling van het pakket van eisen en randvoorwaarden. Daarnaast is de werkgroep verantwoordelijk voor de inventarisatie van het krachtenveld en voor het verspreiden van het eisenpakket onder de beslissers in dit veld. Eventueel wordt hiertoe gespecialiseerde kennis over akoestiek en bouw van podia ingehuurd.

3.5 Opstellen plan van aanpak door ieder orkest (project 5)

Doelstelling

De plannen van aanpak van de afzonderlijke orkesten zijn het voornaamste middel om het gedachtegoed uit het convenant te laten neerslaan in de orkesten. Het is de bedoeling dat de orkesten door eigen doelen en maatregelen te formuleren zelf het initiatief nemen om verandering te brengen in de huidige situatie, waarin teveel musici bloot staan aan schadelijk geluid. De orkesten leveren voldoende inspanning om substantieel bij te dragen aan de doelen van dit convenant. Dit betekent dat de orkesten een ambitieus plan van aanpak formuleren, waarin de gestelde doelen ten minste overeenkomen met de doelen in het algemene Plan van Aanpak. De orkesten gaan in hun plan van aanpak uit van de stand der techniek. Deze is maatgevend voor de maatregelen die getroffen kunnen worden ter vermindering van de blootstelling aan schadelijk geluid. De stand der techniek vindt zijn weerslag in de inhoud van de toolkit en de kennisbank (zie hoofdstuk 3.2).

Inhoud

De orkests specifieke plannen van aanpak moeten ten minste de volgende elementen bevatten:

- een inventarisatie en evaluatie van risico's ten aanzien van gehoorschade;
- doelen ten aanzien van het terugdringen van de risico's;
- de maatregelen die genomen gaan worden om deze doelen te realiseren, evenals de overwegingen die tot de keuze van deze maatregelen hebben geleid;
- wie deze maatregelen uit gaan voeren;
- periodieke gehoormeting;
- een planning;
- een financieringsplan.

Organisatie

De BBC reikt de orkesten een voorbeeld voor een plan van aanpak aan, alsmede een algemene inventarisatie van de actoren die een rol spelen bij het kiezen van het repertoire. Deze stukken kunnen door orkesten gebruikt worden als hulpmiddel bij het opstellen en uitvoeren van het orkest plan van aanpak. Ook de informatiewebsite zal orkesten informatie verschaffen waarmee ze plannen kunnen maken om het risico op gehoorschade bij musici te verminderen. Ter toetsing op de inhoudseisen overleggen orkesten hun plannen van aanpak aan de BBC.

Probleemspecifieke RI&E

In het kader van het convenant zal een RI&E worden ontwikkeld die specifiek bedoeld is om risico's op gehoorschade bij orkestmusici te inventariseren. Deze 'probleemspecifieke RI&E' zal nog in ontwikkeling zijn als orkesten hun plannen van aanpak gaan maken. Zodra de probleemspecifieke RI&E gereed is kunnen orkesten deze inzetten om hun eigen situatie grondiger te analyseren en op basis van de resultaten hun plannen van aanpak aan te scherpen.

4. Monitoring

De BBC beschouwt monitoring als een belangrijk onderdeel van het Plan van Aanpak. Via tussentijdse metingen zal de voortgang worden bepaald en zal worden beoordeeld of aanvullende afspraken moeten worden gemaakt om de doelstellingen van het Arboconvenant te bereiken.

Daarbij zijn de volgende metingen voorzien:

- in januari 2004 of alle orkesten een eigen plan van aanpak hebben geformuleerd
- na afloop van de convenantsperiode zal een eindmeting worden verricht en een evaluatie worden opgesteld van de uitvoering van dit Plan van Aanpak.

De monitoring wordt verricht door de uitvoeringsorganisatie van het convenant, met uitzondering van de eindmeting, welke door een extern bureau zal worden uitgevoerd.

4.1 Post-convenantsfase

Op basis van de bereikte resultaten en de eindevaluatie treedt de BBC aan het einde van de convenantsperiode in overleg over de wijze waarop de post-convenantsfase vorm zal worden gegeven. Daarbij zal in ieder geval aan de orde komen op welke wijze de resultaten uit de convenantsfase kunnen worden vastgehouden en op welke wijze (gast-)dirigenten hier van op de hoogte kunnen worden gesteld.

5. Uitvoeringsorganisatie

Voor de praktische uitvoering van het convenant wordt een kleine uitvoeringsorganisatie ingericht, bestaande uit een coördinator met secretariële ondersteuning. Deze worden zo snel mogelijk na ondertekening van het convenant aangesteld. De inrichting van het uitvoeringsbureau geschiedt in samenwerking met het arboconvenant Podiumkunsten; over de precieze invulling hiervan treedt de BBC in overleg met de BBC van betreffende convenant.

De coördinator wordt aangestuurd door de BBC en is onder andere verantwoordelijk voor:

- de uitvoering van het convenant zoals beschreven in dit plan van aanpak, inclusief aansturing van in te schakelen externe bureaus;
- het instellen en aansturen van werkgroepen zoals beschreven in dit plan van aanpak;
- het voldoen aan verplichtingen voortvloeiend uit het convenant, bijvoorbeeld ten aanzien van de regels omtrent subsidieverstrekking door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid;
- monitoring en verslaglegging van de uitvoering van het convenant inclusief het voeren van een (financiële) administratie;
- het voeren van het secretariaat van de BBC.

In de opstartfase van het convenant stelt de BBC een extern bureau aan om de uitvoering van het convenant ter hand te nemen, om te voorkomen dat de uitvoering vertraging oploopt door de tijd die het vergt om een coördinator te vinden. In beginsel draagt dit externe bureau voor maximaal drie maanden zorg voor de uitvoering van het convenant. Indien gewenst blijft een extern bureau daarna op incidentele basis het uitvoeringsbureau als procesbegeleider ondersteunen, bijvoorbeeld bij het verzorgen van subsidieplanningen en -aanvragen.

De personele inzet voor uitvoering van het convenant is als volgt:

Periode	Inzet
november – december 2002	Extern bureau
januari 2003 – juni 2004	Coördinator 0,6 fte Secretariaat 0,4 fte
juni 2004 – september 2005	Coördinator 0,3 fte Secretariaat 0,2 fte

6. Planning

De totale looptijd van het convenant beslaat drie jaar. De meeste deelprojecten gaan direct of kort na ondertekening van het convenant van start. Daarbij geldt voor veel projecten dat er een ontwikkelfase is, een oplevering en daarna een implementatiefase, waarin een project zich in de praktijk moet gaan bewijzen. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de planning van een aantal deelprojecten. Figuur 6.1 geeft een planningsoverzicht van al deze deelprojecten, met verdeling naar de fasen en welke partij geacht wordt activiteiten te ontplooiën.

Communicatieplan

Het enige project dat gedurende de hele uitvoeringsfase van het convenant loopt is het project communicatie. Het opstellen van een communicatieplan wordt zo spoedig mogelijk aanbesteed. Dit dient uiterlijk in januari 2003 af te zijn. Gedurende het convenant zijn er periodes waarin de communicatie extra aandacht besteedt aan de andere projecten. Het betreft onder andere:

- de ondertekening van het convenant;
- de afsluiting van het prestatiecontract met een of meerdere arbodiensten;
- de introductie van de toolkit en de personal assistant, alsmede de introductie van de kennisbank;
- de oplevering van het eerste plan van aanpak van een orkest;
- uitkomsten van monitoring;
- een eerste rapport met informatie uit de personal assistant als deze voldoende gevuld is.

Toolkit

Een van de projecten die gelijk starten na ondertekening van het convenant en na het bouwen van de uitvoeringsorganisatie is de toolkit. De introductie aan de toolkit met daarin de personal assistant bij de orkesten, zal in juni 2003 van het daarop volgende jaar zijn. De orkesten zorgen dat de toolkit voor iedereen toegankelijk wordt door voor deze datum computers beschikbaar te stellen.

Prestatiecontract

Ook direct na ondertekening van het convenant start het project waarin een prestatiecontract en een probleemspecifieke RI&E opgesteld worden. Beide zijn uiterlijk in oktober 2003 gereed.

Plannen van aanpak van de afzonderlijke orkesten

Zodra de toolkit gereed is (vanaf juli 2003), kunnen de orkesten beginnen met het opstellen van hun afzonderlijke plannen van aanpak. Naast de toolkit krijgen orkesten ter ondersteuning een voorbeeld plan van aanpak uitgereikt. De plannen van aanpak zijn uiterlijk in december 2003 klaar om uitgevoerd te worden.

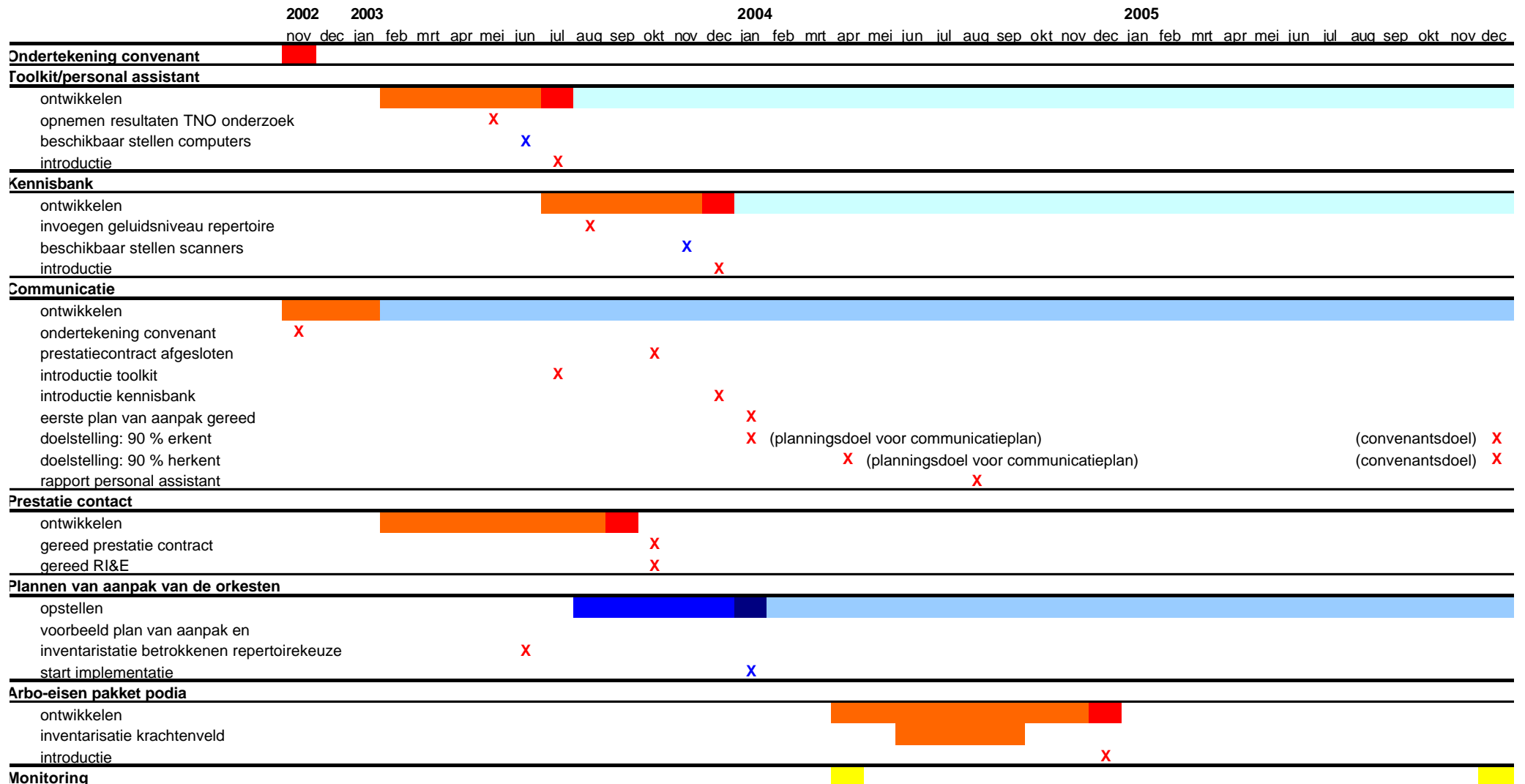
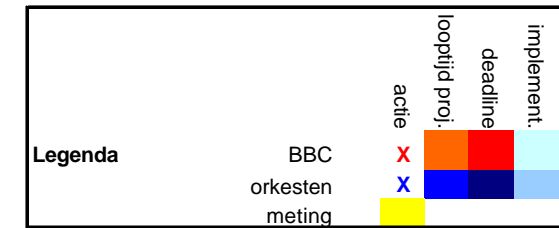
Kennisbank

Zodra de toolkit beschikbaar is voor gebruik, wordt een begin gemaakt met het opzetten van de kennisbank. Peutz levert hiervoor informatie over geluidsniveaus van repertoire. De scanners die nodig zijn voor het gebruik van de kennisbank worden geleverd door de orkesten. In november 2003 kan de kennisbank geïntroduceerd worden bij de orkesten.

Arbo-eisen pakket podia

Het laatste project dat uitgevoerd wordt is het opstellen van een pakket met arbo-eisen met betrekking tot de podia. Dit project zal starten in maart 2004 en wordt afgerond voor het einde van de looptijd van het convenant in september 2005.

Figuur 6.1 Planning plan van aanpak

7. Begroting

De algehele kosten voor de uitvoering van het plan van aanpak worden geraamd op €377.000,--, inclusief BTW. Hiervan wordt de helft (€188.500 incl. BTW) bekostigd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op basis van de Subsidieregeling Convenanten Arbeidsomstandigheden. De sociale partners bekostigen de andere helft (€188.500 incl. BTW) van het bedrag. De bijdrage van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wordt aangewend voor de activiteiten genoemd onder post 1, 2, 3, 7 en 8. De kosten voor het verbeteren van bestaande of het ontwikkelen van nieuwe methoden om de blootstelling van musici aan schadelijk geluid te beperken zijn wel als post in de begroting opgenomen, maar niet begroot.

De financiering van dergelijke projecten zal buiten het convenant plaatsvinden.

Tabel 7.1 Kostenoverzicht en kostenverdeling in duizenden Euro's

Project	Totale kosten	Aandeel SZW	Aandeel sector
1. Uitvoeringsorganisatie	206,0	103,0	103,0
2. Communicatie	62,0	31,0	31,0
3. Informatie website	55,0	27,5	27,5
4. Prestatiecontract arbodiensten	8,0	4,0	4,0
5. Arbo-eisen pakket podia	3,0	1,5	1,5
6. Plannen van aanpak orkesten	2,0	1,0	1,0
7. Monitoring	30,0	15,0	15,0
8. Procesondersteuning	11,0	5,5	5,5
9. ontwikkeling tools	PM	PM	PM
Totaal	377,0	188,5	188,5

Tabel 7.2 Begroting Arboconvenant bedrijfstak Orkesten in duizenden Euro's

Project	Onderdeel / Omschrijving	2002	2003	2004	2005
1. Uitvoeringsorganisatie	- Extern bureau voor start - secretariaat	14,0	90,0	60,0	42,0
2. Communicatie	- maken plan - uitvoeren	12,0	20,0	20,0	10,0
3. Informatie website	- ontwerp - beheer - aanschaf informatie		15,0 10,0 10,0	5,0 10,0	5,0
4. Prestatiecontract arbodiensten	- ondersteuning bij opstellen - maken RI&E		4,0 4,0		
5. Arbo-eisen pakket podia	- werkgroep - extern advies			1,0 2,0	
6. Plannen van aanpak orkesten	- maken voorbeeld		2,0		
7. Monitoring	- eindmonitor en evaluatierapport				30,0
8. Procesondersteuning	- incidentele ondersteuning		5,0	3,0	3,0
9. ontwikkeling tools	- verbetering van bestaande of ontwikkeling van nieuwe methoden om blootstelling aan schadelijk geluid te beperken		PM	PM	PM
Totaal per jaar		26,0	160,0	101,0	90,0
Totaal alle jaren		377,0			